

Crònica del Seminari de Formació en Diversitat, Arts i Educació (A TEMPO)

Published by [Inés Crosas Remón](#) [1] on 27/11/2017 - 13:15 | Last modification: 14/04/2026 - 16:29

Crònica que documenta una experiència formativa concreta i la situa com a espai d'articulació entre pràctica artística i acció educativa, amb un èmfasi clar en la dimensió transformadora i comunitària de les arts en contextos escolars i territorials. (n. de l'e., 2026)

La Fundació Ciutat Invisible, en col·laboració amb ConArte Internacional i Temporada Alta, va celebrar entre els dies 10 i 12 de novembre unes jornades formatives dirigides a professionals de l'àmbit cultural i educatiu. En el marc del projecte A TEMPO, el "Seminari de Formació en Diversitat, Arts i Educació" va reunir col·lectius que encapçalen projectes artístics a les escoles i instituts de Salt i Girona amb l'objectiu d'intercanviar bones pràctiques i d'explorar noves vies per fomentar la transformació social a través de l'educació artística. A continuació, s'exposa una crònica de la jornada oberta d'aquest seminari, la qual va constar d'una conferència inaugural, d'un tàndem entre artistes i docents, i, finalment, d'una conferència de debat i tancament.

Conferència inaugural "Ciudadania Cultural"

[Toby Miller](#) [2], Professor d'Estudis Culturals i Mitjans de la Universitat de Califòrnia

Miller ens porta a reflexionar sobre el passat, present i futur de les noves tecnologies de la informació i de la comunicació amb l'objectiu d'abordar una problemàtica encara avui dia insuficientment tractada: el impacte social, econòmic i mediambiental de la producció i consum digital[1]. A mode d'exemple, el professor explora l'origen dels aparells electrònics més comercialitzats entre els països amb uns ingressos globals més elevats. En un nombre significatiu de casos, darrera de la cadena de producció d'aquestes eines digitals s'hi amaguen situacions d'explotació laboral, conflictes armats, toxicitat ambiental, corrupció...on els principals afectats no són els consumidors finals d'aquests productes, sinó el conjunt de subjectes que inicialment possibiliten la seva creació: treballadors i treballadores provinents de l'anomenat "sud" global. De fet, és en aquestes societats on també s'hi acostumen a veure reflectits els efectes negatius vinculats a la vida post-consum d'aquests dispositius a través "d'escombraria electrònica" i contaminació. Davant d'aquest escenari, el professor Miller defensa el paper de la cultura i les arts com a impulsores d'una actitud de resistència i d'activisme en defensa dels drets humans i de la sostenibilitat mediambiental. Més concretament, exemplifica aquesta estratègia mitjançant la mostra d'un conjunt d'obres d'art (escultures, representacions, murals...) realitzades per part de col·lectius d'artistes i activistes de Hong Kong, Argentina i Mèxic, els quals pateixen a la vegada que denuncien el sistema capitalista de producció tecnològica. En aquestes mostres artístiques també es pot veure la contradicció que existeix entre la teoria i la pràctica, és a dir, entre el fet de continuar consumint smart phones i de ser conscient del

seu autèntic rerefons. En conclusió, Miller apel·la a la responsabilitat social i al pensament crític, i a la necessitat que aquests es tradueixin a l'entorn educatiu, cultural i artístic.

Tàndems entre col·lectius d'artistes i docents

Projecte “Mai més set! Mai més gana!”

Rosa Gamiz (actriu) i Montse Palau (directora centre escolar)

En el marc del projecte A TEMPO arts i formació, l'escola [La Farga de Salt](#) [3] i el centre d'arts escèniques [La Perla 29](#) [4] presenten la iniciativa “[Mai més set! Mai més gana!](#)” [5]. Aquesta es tracta d'una obra de teatre [2] escrita i interpretada pels mateixos alumnes de La Farga, sota la direcció i el suport de l'escriptor Carles Sala i el director Aleix Fauró. Concretament, el projecte inclou la participació de més de tres-cents nens i nenes de grups d'edat diferents provinents de contextos socioculturals molt diversos. El programa apropa les arts escèniques, la música, la dansa i el camp audiovisual als infants de Salt amb l'objectiu de possibilitar noves formes d'expressió i comunicació entre els més petits. Com subratlla la Rosa Gamiz, el treball en equip així com l'aprenentatge i el intercanvi entre alumnes i mestres conformen aspectes centrals de “Mai més set! Mai més gana!”. La meta és promoure l'educació i integració social a través de la cultura i l'art, i el lema indica que és el procés i no tan el resultat allò vertaderament important.

Projecte de “Cinema i Fotografia en Curs”

Meritxell Colell (directora de cinema) i Carme Congost (professora centre escolar)

Des de l'any 2005, “[Cinema en curs](#)” [6] és un programa de pedagogia del cinema a les escoles que es desenvolupa en l'àmbit tant nacional (Catalunya, Euskadi, Galícia i Madrid) com internacional (Alemanya, Argentina i Xile). Aquest pretén motivar el descobriment de l'art cinematogràfic per part de l'alumnat escolar amb el propòsit de fomentar el seu potencial educatiu i transformador. A nivell metodològic, el projecte s'estructura fonamentalment en tallers que tracten de forma transversal el conjunt de matèries lectives (llengua, sociologia, història...) i es dirigeixen als infants i joves d'entre tercer de primària i segon de batxillerat. Cal destacar com els i les alumnes adopten un rol molt actiu durant tot el procés de creació cinematogràfica, des del guió fins al muntatge. De forma paral·lela, el professorat també rep una formació especialitzada i participa en la construcció d'un laboratori de recerca aplicada, des del qual es realitza un seguiment exhaustiu del conjunt de propostes, materials i metodologies prèvies. Aquesta pràctica creativa tendeix a culminar amb la producció i presentació d'un [curtmetratge](#) [7] elaborat amb l'ajuda d'un equip de rodatge professional. A mode d'exemple, l'Escola Bordils (Girona) és un dels set centres educatius catalans on es va implementar la primera edició de “Cinema en curs”. En el transcurs dels nombrosos tallers efectuats, s'ha pogut comprovar com els nens i nenes milloren la seva capacitat per dialogar i argumentar, i adquireixen una comprensió del cinema no tant com a experiència artística, sinó vital.

Projecte “Gallicantí”

Carme Baqué (tècnica educativa en un museu) i Mercè Ginès (docent centre escolar [3])

El binomi educació-patrimoni cultural resulta encara poc freqüent. Per aquest motiu, la seu de Girona del [Museu d'Arqueologia de Catalunya](#) [8] ha optat per trencar amb aquesta dinàmica i presentar el programa “[Gallicantí](#)” [9]. Sota el paraigua del [Pla de Formació de la Zona del Gironès](#) [10], la iniciativa es proposa explicar la història de les ciutats medievals mitjançant una perspectiva més innovadora i activa. Més específicament, aquesta planteja un ensenyament alternatiu de la vida quotidiana de la Girona medieval, i en concret del monestir de Sant Pere de Galligants, a través de diversos tallers i itineraris realitzats pel burg de la ciutat. Des d'una mirada interdisciplinària, el programa es destina a l'alumnat de primer cicle d'ESO i inclou activitats com la recerca, el treball de camp i, fins i tot, un concurs literari. En relació amb l'última tasca, l'elaboració d'un conte, relat o poesia es concep com una estratègia molt enriquidora i capaç d'impulsar l'aprenentatge crític de l'àrea d'estudi. Més enllà de generar espais de trobada entre dos camps tradicionalment desconnectats, el projecte “Gallicantí” possibilita que el jovent desenvolupi competències clau com el treball en equip, la creativitat i l'autonomia

personal.

Projecte “A314”

Laura Torres (artista visual) i Montse Miquel (coordinadora pedagògica)

Any rere any, el projecte [Bòlit Mentor](#) [11] introdueix artistes visuals als centres d'educació secundària per desenvolupar una obra creativa conjuntament amb l'alumnat. “A314” s'instaura dins de la seva darrera edició i és producte de la col·laboració entre l'artista i poetessa, Laura Torres, i el col·lectiu d'estudiants de quart d'ESO de l'[Institut Carles Rahola](#) [12] (Girona). La iniciativa s'enfoca a la temàtica de les ficcions post-apocalíptiques com a creadores de nous mites funcionals. Concretament, la sèrie de televisió 'The Walking Dead' es pren com a font d'inspiració per tal de reflexionar sobre qüestions com l'ètica o la cultura basada en el pacte per a la supervivència. Després d'un seguit de tallers, conferències i d'altres activitats, el projecte va finalitzar amb la creació d'un curtmètratge que narra la història d'un grup d'adolescents que sobreviu a una catàstrofe en un institut de secundària del futur. Davant d'aquest escenari, el següent pas serà l'establiment de les bases educacionals i ètiques d'una nova civilització. En definitiva, l'obra visual porta a l'alumnat a viure l'experiència de “navegar” entre els conceptes d'utopia-distopia, i adquirir una visió més complexa del món.

Projecte “UAP!”

Montse Rigau (docent centre escolar) i Mon Bover (docent centre escolar)

Des de l'any 2009, i amb motiu del dia escolar de la no violència i la pau, el Teatre Municipal de Girona acull la cantata “[UAP](#) [13]”! Una obra musical de caire solidari interpretada per l'alumnat de secundària dels instituts de les comarques gironines. A través d'aquesta iniciativa, s'aconsegueix que més de mil estudiants participin en una activitat artística amb un rerefons profundament educatiu: vetllar per la pau i la solidaritat arreu del món. En cadascuna de les edicions celebrades s'ha tractat la filosofia de la no-violència mitjançant una actitud crítica i des d'una pluralitat de perspectives i disciplines. El progrés versus la igualtat, la llibertat versus la seguretat, el mandat popular versus el poder tecnocràtic, la diversitat versus l'homogeneïtat... són alguns dels debats que els joves han pujat dalt l'escenari. Concretament, el [darrer espectacle](#) [14] va estar dedicat a la realitat que viuen els milers de refugiats i refugiades que fugen de la guerra, i a la responsabilitat que Europa manté en aquest sentit. Pel que fa a l'organització de l'espectacle, la coordinació va a càrrec dels professors de l'Institut Montilivi, Mercè Rigau i Món Bover, i la direcció artística recau en l'Associació Cràdula Teatre i Emma Bover. No obstant, cal recordar que el projecte no seria possible sense el suport i la col·laboració del professorat de música dels centres participants. Finalment, és necessari tenir en compte que els beneficis de la cantata són destinats a dues entitats del tercer sector: Intermón Oxfam i Càrites.

Projectes Planters

Olga Cobos (ballarina i coreògrafa), Roger Fernández (actor i coreògraf) i Anna Figueras (professora d'educació física) / Anna Carné (violoncel·lista) i Jordi Pous (director centre escolar)

El projecte “Planters” de [ConArte Internacional](#) [15] treballa per crear noves formes d'aprenentatge i ensenyament a través de la construcció d'aliances entre el món artístic i educatiu. Més concretament, aquest estableix fórmules d'educació artística dirigides a escoles i instituts que s'ubiquen en contextos on imperen unes majors necessitats socioeconòmiques i culturals. L'apoderament de col·lectius en risc d'exclusió social és una de les raons més legítimes per incloure l'educació artística dins del programa escolar.

Pel que fa a la metodologia, el projecte “[Planters](#) [16]” possibilita que per primera vegada professionals de les diferents àrees artístiques co-imparteixin classes en horari lectiu amb docents d'educació primària. Al mateix temps, el recolzament financer d'altres entitats permet que l'alumnat pugui assistir a espectacles artístics i d'altres sortides culturals. Al llarg del curs escolar, els joves també tenen l'oportunitat de presentar i demostrar el seu treball en determinats equipaments culturals municipals.

L'[Institut Salvador Espriu de Salt](#) [17] és un dels centres que ha incorporat un “Planter” al seu programa escolar. En aquest cas, Nagore Somoza, ballarina professional, treballa conjuntament amb les professores d'educació

física per donar classe de dansa contemporània a l'alumnat de segon d'ESO. Més enllà del hip hop i d'altres balls més populars, la dansa professional i contemporània acostuma a ser poc accessible per a col·lectius amb menys recursos econòmics i culturals. El Planter de Salvador Espriu trenca amb aquestes barreres apropant els seus alumnes a una nova forma d'expressió artística que canvia les regles, rols i dinàmiques de grup tradicionals. En els tallers de dansa es tracten fonamentalment els vincles emocionals a un nivell tant intrapersonal (autoestima, confiança, voluntat de superació...) com interpersonal (interacció dins del grup, estereotips i prejudicis, relacions de privilegi...). És en aquest context on el contacte més proper amb "l'altre" sovint acaba enfortint els lligams comuns entre els companys i les companyes de classe.

Com a conclusió, i metafòricament parlant, la iniciativa apostaria per "plantar" les llavors que ajudarien a que els infants i el jovent no deixin mai de créixer personalment tot i l'adversitat i la complexitat de les [circumstàncies](#) [18].

Projecte "El vent és això"

Pere Vilà (director de cinema) i Joan Cumeras (director centre escolar)

Des de fa poc més d'un any, l'Institut Santiago Sobrequés de Girona ha iniciat un programa d'educació [cinematogràfica](#) [19] destinat a estudiants del batxillerat artístic. Davant la creixent precarietat de la indústria, el projecte busca generar vocacions dins de l'art cinematogràfic així com crear un nou públic més ampli i crític. El director de cinema, Pere Vilà, conjuntament amb el professor de cultura audiovisual i també director del centre educatiu, Joan Cumeras, són els seus responsables més directes. De forma novedosa, les classes s'imparteixen amb la col·laboració de diferents personalitats especialitzades en àmbits concrets del cinema per tal d'abordar el màxim de temàtiques i perspectives. Aquest aprenentatge es materialitza mitjançant la producció d'un curtmetratge que compta amb la participació d'actors i actrius professionals. "[El vent és això](#) [20]" és el nom de la primera pel·lícula fruit d'aquesta iniciativa educativa. Aquesta narra un viatge emocional entorn del conflicte intern i personal que viuen dues adolescents que pateixen un trastorn alimentari. Finalment, el film es presentarà en un cinema municipal de Girona dins del marc del Temporada Alta.

Conferència debat: "Educació i Emancipació"

Marina Garcés, filòsofa i assagista

Una educació emancipadora és aquella que ens permet crear subjectes capaços de pensar per si mateixos. Contràriament, un fórmula d'ensenyament que no comportés la gènesi de persones que raonen per si mateixes donaria peu a l'adoctrinament. D'acord amb Garcés, el context de mercantilisme financer i mediàtic que s'està experimentant arreu del món està arrossegant l'educació cap a aquesta segona opció. Sota formes aparentment no dogmàtiques ni jeràrquiques, s'estan promovent projectes educatius que d'alguna manera "sacralitzen" les capacitats resolutives, adaptatives i competitives de les noves generacions. El resultat és un sistema educatiu que no és transformador ni "apoderant", sinó passiu i acrític.

Per iniciar el camí cap a una educació emancipadora, és important aprofundir en el seu significat. En tot procés emancipador els interrogants de l' "on", el "qui" i el "com" són elements claus. En paraules de la filòsofa, "cal que ens preguntem críticament d'on venim, amb qui anem i com anem". És a dir, és necessari qüestionar l'origen i les desigualtats estructurals de les que partim; les relacions intersubjectives que mantenim i la nostra capacitat per empatitzar; i, finalment, les conseqüències de les nostres accions. Raonar és elaborar el traç de l'existència. Així mateix, és important entendre que pensar per un mateix o per una mateixa no vol dir pensar individualment, ans al contrari, l'emancipació s'enriqueix a través del debat i intercanvi col·lectiu de visions i punts de vista múltiples. Com apunta Kant, compartint el pensament ens transformem cap a millor.

Per acabar, no podem oblidar que l'essència d'una educació emancipadora recau en la voluntat que tenim per "aprendre a aprendre". Aprendre és aprendre a estimar allò que volem compartir i mostrar al món. Com reivindicava l'educador Fernand Deligny, "no els ensenyis a serrar si no saps fer anar una serra; no els ensenyis a cantar si t'avorreix cantar; no t'encarreguis d'ensenyar-los a viure si no estimes la vida".

Fi de la jornada

Referències

- [1] Miller, T. (2018). Greenwashing Sport. New York: Routledge.
- [2] L'obra es va estrenar al teatre municipal de Salt el passat 21 d'octubre.
- [3] Institut Montilivi

Categories: Crònica

Categories: Articles i anàlisi

Tags: educació i cultura

Tags: participació cultural

Tags: inclusió cultural

Tags: arts i creació

Tags: pensament cultural

- [21]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2017/11/27/cronica-del-seminari-de-formacio-diversitat-arts-educacio-tempo>

Links:

- [1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/crosasri>
- [2] <http://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-search.pl?idx=au&q=toby+miller>
- [3] <http://www.institutio.org/lafarga/>
- [4] <http://www.laperla29.cat/projecte/>
- [5] <http://www.temporada-alta.net/ca/programacio/690-mai-mes-set-mai-mes-gana.html>
- [6] <http://www.cinemaencurs.org/ca/el-programa>
- [7] <https://vimeo.com/87279552>
- [8] <http://www.macgirona.cat/>
- [9] <http://culturaeducacio.gencat.cat/admin/uploads/docs/20160705175339X.pdf>
- [10] http://www.segirones.cat/index.php?option=com_content&view=article&id=1604&Itemid=103
- [11] <http://http://www.bolit.cat/cat/bolit-educa/bolit-mentor.html>
- [12] <http://carlesrahol2.ieducacio.com/>
- [13] <http://www.uapgirona.cat/edicions-anteriors/>
- [14] http://www.girona.cat/teatre/municipal/cat/programacio_fitxa.php?id=1879
- [15] <http://conarteinternacional.net/>
- [16] <http://17190.org/2015/09/fent-creixer-els-planterers-conarte/>
- [17] <http://iessalvadorespriu-salt.cat/drupal2/>
- [18] <http://blocs.xtec.cat/conarte/>
- [19] <http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/1025329-l-institut-sobreques-inicia-un-curs-innovador-amb-el-director-de-cine-pere-vila.html>
- [20] <http://www.temporada-alta.net/ca/programacio/739-el-vent-es-aixo.html>
- [21] <https://interaccio.diba.cat/node/7346>